

Toelichting bij aanvraag subsidie Circulaire Ambachtscentra 2024

1. Aanleiding

De lineaire economie biedt geen langetermijnperspectief wanneer het gaat om het duurzaam gebruik van grondstoffen en materialen. Volgens het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) wil Nederland in 2050 volledig circulair zijn. Eén van de vier pijlers van het NPCE is levensduurverlenging. Om dit te bereiken, worden circulaire ambachtscentra genoemd als middel. In het NPCE staat de doelstelling van een landelijk dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra in 2030. Dit betekent dat elke milieustraat in Nederland onderdeel moet zijn van een circulair ambachtscentrum, waardoor nagenoeg alle herbruikbare producten en materialen die daar ingeleverd worden, (na reparatie/upcycling) een tweede leven kunnen krijgen.

Wat is een circulair ambachtscentrum?

Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren. In een circulair ambachtscentrum wordt minimaal intensief samengewerkt tussen een milieustraat, een kringloopwinkel, een locatie waar burgers en consumenten hun producten en/of goederen laten repareren, een onderwijsinstelling en het sociaal domein. Maar ook andere partijen die bijdragen aan hergebruik kunnen zich aansluiten bij een circulair ambachtscentrum.

Op dit moment worden nog te veel herbruikbare producten of materialen afgedankt als afval. Deze belanden op de milieustraat of in de vuilniswagen en worden vervolgens onnodig gerecycleerd of verbrand. Dat is zonde, omdat veel van deze producten en materialen nog op andere manieren hoogwaardiger hergebruikt kunnen worden. Door afgedankte producten langer in gebruik te houden en een tweede of derde kans te geven wordt de hoeveelheid huishoudelijk afval verminderd. Hiermee dragen circulaire ambachtscentra bij aan het verminderen van de hoeveelheid afval en leveren zo direct een bijdrage aan de CO₂-reductie in Nederland. Van belang is dus dat een circulair ambachtscentrum in de eerste plaats gericht is op hergebruik en reparatie. Vervolgactiviteiten, zoals demontage voor recycling, kunnen een onderdeel van een circulair ambachtscentrum zijn, maar zijn niet de primaire focus van het programma.

Naast de milieuvoordelen vervult het circulair ambachtscentrum een belangrijke rol in de maatschappij. Bij veel kringloopbedrijven zijn van

oudsher werkplekken beschikbaar voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Wanneer er meer producten binnenkomen die beoordeeld moeten worden op herbruikbaarheid en eventueel opgeknapt of gerepareerd, kan hierbij juist die groep mensen een bijdrage leveren aan de circulaire economie. Daarnaast kunnen ook scholen betrokken worden bij het bedenken van (nieuwe) mogelijkheden voor afgedankte producten, bij het werken met tweedehands materialen en bij het doorgeven van reparatievaardigheden en het opleiden van reparateurs. De betrokken partijen kunnen elk op hun eigen wijze, vanuit hun specifieke expertise, bijdragen aan de maatschappelijke kansen.

Tot slot wordt het circulaire ambachtscentrum een toegankelijke plek voor inwoners. Mensen komen bijvoorbeeld om te winkelen, maar ook om hun spullen voor hergebruik of reparatie aan te bieden. Bezoekers worden geïnspireerd door de mogelijkheden van de circulaire economie en bewust gemaakt van wat zij hieraan zelf kunnen bijdragen.

2. Praktijkkennis

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Rijkswaterstaat (RWS) willen in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor afval- en reinigingsdiensten (NVRD), Stichting Repair Café en de Branchevereniging Kringloop Nederland (BKN) gemeenten ondersteunen met de ontwikkeling van hun circulair ambachtscentrum. Financiële ondersteuning wordt toegekend aan gemeenten die op basis van hun ingezonden plan worden geselecteerd.

Sinds 2019 hebben bijna 60 individuele gemeenten of gemeenten in een regioverband zulke financiële ondersteuning ontvangen voor het opzetten en beheren van een circulair ambachtscentrum. Ook zijn er meerdere regiobijeenkomsten, lunchlezingen en kennisnetwerksessies over circulaire ambachtscentra georganiseerd en wordt er overkoepelend onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld de kansen en mogelijke obstakels om van circulaire ambachtscentra een blijvend succes te maken. Tot slot wordt gewerkt aan de monitoring van de centra. Op de website (www.circulairambachtscentrum.nl) is deze informatie te vinden. Zo wordt er steeds meer praktijkkennis opgedaan over het reilen en zeilen van een circulair ambachtscentrum. Het ministerie van IenW en RWS blijven gemeenten ondersteunen via kennisdeling, evenementen en onderzoek.

2.1 Aanpassing subsidie

De specifieke uitkeringen aan gemeenten voor circulaire ambachtscentra pasten goed bij de opstartfase. IenW/RWS heeft nagedacht over hoe partijen ondersteund kunnen worden op een manier die beter past bij de fase van opschaling en hoe toe te werken naar de NPCE-doelstelling van een landelijk dekkend netwerk in 2030. In 2024 wordt de huidige subsidie in aangepaste vorm opengesteld. De aanpassingen zijn een opstap richting een verdere doorontwikkeling in de ondersteuning die naar waarschijnlijkheid vanaf 2025 in werking treedt. Daarbij zullen de volgende punten waar mogelijk nader uitgewerkt worden: subsidie niet alleen door gemeenten aan te vragen maar door bedrijven, stichtingen etc., middelen specifieker inzetten en een grotere focus op vergevorderde circulaire ambachtscentra.

2.2 Bouwstenen

Volgens de definitie bestaat een circulair ambachtscentrum minimaal uit de eerste 5 bouwstenen van onderstaande lijst, mogelijk aangevuld door (een combinatie van) de andere bouwstenen:

- 1. Kringloopwinkel**
- 2. Milieustraat**
- 3. Reparatiewerkplaats of Repair Café**
- 4. Sociaal-maatschappelijke instelling**
- 5. Onderwijs**
6. Werkplaats en/of makersplaats (gericht op nieuwe producten van gebruikte materialen en bijvoorbeeld een fiets- of meubelwerkplaats)
7. Initiatieven voor de deeleconomie
8. Ondernemers die werken met hergebruik/repairatie van producten en materialen
9. Demontage als voorbereiding op recycling
10. Alternatief element met betrekking tot het realiseren van structureel hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en het daarvoor inzetten van opleidings- en werkplekken.

Een combinatie van deze bouwstenen is waardevol gebleken.

Een voorbeeld van hoe de milieustraat als onderdeel van een circulair ambachtscentrum vormgegeven kan worden is door de milieustraat in te richten voor hergebruik. Dit kan door containers voor hergebruik/repairatie neer te zetten, een logische aanrijroute te faciliteren (eerst langs de containers voor hergebruik) en medewerkers met expertise op het gebied van hergebruik (bijvoorbeeld werknemers van de kringloopwinkel) bij de milieustraten te laten werken.

Het inrichten van de reparatiebouwsteen verschilt in de praktijk. Het is mogelijk te focussen op één productgroep of meerdere (denk naast elektrische apparaten ook aan textiel, meubels, fietsen, etc.). Om het zo makkelijk mogelijk te maken voor de burger, wil je het liefst dat diegene zo vaak mogelijk kan repareren (het liefst elke dag). De manieren waarop verschilt: je kan ingezamelde producten repareren of producten repareren die nog een eigenaar hebben. Dit kan betaald of vrijwillig plaatsvinden en samen met de burger of door een professionele reparateur. Daarnaast is een link met onderwijs te leggen door cursussen en workshops op het gebied van reparatie aan te bieden.

2.3 Van experimenteren naar opschalen

Verschillende gemeenten zijn aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een circulair ambachtscentrum. Op basis van de geleerde lessen is er een duidelijker beeld ontstaan van wat er nodig is voor een volgende fase:

- De basis van het circulaire ambachtscentrum is om de milieustraat voor hergebruik in te richten en daar mensen te hebben die aangeven welke gebrachte spullen herbruikbaar zijn. Er moet dan dus ook een goedlopende samenwerking zijn tussen de milieustraat en de kringloopwinkel.
- Het inrichten van een impactvolle reparatiebouwsteen vraagt de nodige aandacht van alle betrokken partijen.
- Regionale samenwerking tussen meerdere gemeenten is een goede optie gebleken om activiteiten te verdelen en meer impact te maken.

Al deze punten komen in meer of mindere mate terug in de focus van deze subsidieregeling. In deze subsidieregeling wordt meer focus gelegd op de bovengenoemde eerste drie bouwstenen (milieustraat, kringloopwinkel en reparatie) om niet alleen toe te werken naar een landelijk dekkend netwerk, maar ook naar een verdere professionalisering van circulaire ambachtscentra. Daarbij moet opgemerkt worden dat de andere twee verplichte bouwstenen (onderwijs en het sociaal domein) nog steeds essentieel zijn voor het goed functioneren van het circulaire ambachtscentrum en voor het ontwikkelen en verspreiden van relevante kennis.

2.4 Uitvoeringsvormen

Bij de uiteindelijke vormgeving van een circulair ambachtscentrum valt te denken aan de volgende uitvoeringsvormen:

- A. Verschillende onderdelen van het ambachtscentrum op één fysieke locatie.
- B. Elk onderdeel heeft zijn eigen locatie waartussen een nauwe samenwerking plaatsvindt.

Daarnaast kan een circulair ambachtscentrum in regionaal verband nauw samenwerken met meerdere milieustraten en kringloopbedrijven in de nabije omgeving.

3. Indienen plannen

3.1 Welke informatie moet ik aanleveren?

1. Projectplan van maximaal 15 pagina's (excl. bijlagen), met hierin in ieder geval:
 - Een korte omschrijving van betreffende gemeente(n) inclusief de huidige situatie rond samenwerking tussen milieustraat, kringloop, reparatie, sociaal domein en onderwijs.
 - Een concrete omschrijving van de voorgenomen activiteit(en), waarbij minimaal de eerste vijf van de in 2.2 genoemde bouwstenen betrokken worden (kringloopwinkel, milieustraat, reparatie, onderwijs, sociaal domein).
 - Een toelichting bij welke partijen vanuit minimaal de eerste vijf bouwstenen betrokken zijn bij de uitvoering van de activiteit(en). Daarbij dient ingegaan te worden op de activiteiten en de ambitie per partij.
 - Een concrete toelichting hoe omgegaan wordt met het leidend principe: levensduurverlenging en/of hoogwaardig product- en materiaalhergebruik. Let op: dit is niet hetzelfde als demontage voor recycling.
 - Een concrete beschrijving van op welke manier de samenwerking tussen milieustraat en kringloopwinkel wordt ingericht.
 - Een concrete beschrijving van hoe de reparatiebouwsteen wordt ingevuld.
 - Een concrete beschrijving van de gemeente overschrijdende samenwerking. Hoe wordt de regionale samenwerking vormgegeven zodat het halen en brengen van kennis een belangrijk onderdeel is van het concrete plan? Worden er ook materialen/mensen uitgewisseld? Wordt er samengewerkt met provincies of andere regionale partijen?
 - Een concrete beschrijving van hoe u gaat zorgen voor het systematisch verzamelen van monitoringgegevens over materiaalstromen (bijv. hoeveelheid hergebruik en reparatie) en het sociaal domein (bijv. hoeveelheid werknemers).
 - Een concrete omschrijving van het beoogde eindresultaat (hoe het circulaire ambachtscentrum eruit komt te zien).
 - De planning van de activiteit(en) in de tijd. Een plan komt uitsluitend in aanmerking voor een financiële bijdrage indien de gemeente(n) in staat is/zijn om het plan binnen twee jaar na opdracht uit te voeren en tot een afronding te komen.

2. Ingevuld aanmeldformulier

Alle gemeenten worden beoordeeld op hun ingediende projectplan. Om er zeker van te zijn dat alle criteria aan bod komen in het plan, dient elke aanvrager tevens het format in [Excel](#) in te vullen. De uiteindelijke beoordeling vindt plaats aan de hand van het ingevulde format, waarbij het bij te voegen projectplan als achtergrond dient bij de aanvraag. Aanvragen zonder ingevuld format worden derhalve niet in behandeling genomen. Als onderdeel van het aanmeldformulier wordt ook een begroting ingevuld.

Als onderdeel van dit Excelformat wordt ook de begroting ingevuld. Hierbij wordt ook inzicht gegeven in de noodzakelijke cofinanciering en de btw-plichtige activiteiten.

Het aanmeldformulier plus bijbehorende projectplan kunt u vanaf 1 november tot en met 29 november 2024 om 17:00 uur insturen naar vanhuishoudelijkafval@rws.nl

3.2 Hoeveel subsidiegeld kan ik ontvangen?

- De praktijk van vorige subsidieaanvragen laat zien dat gevorderde circulaire ambachtscentra automatisch beter scoren bij de beoordeling van de aanvraag dan starters. Aangezien het ook van belang is dat starters kans maken op subsidie, om zo een landelijk dekkend netwerk te behalen, zijn er in 2024 twee budgetten beschikbaar:
 - € 400.000 euro voor starters.
 - € 600.000 euro voor niet-starters.
 - Voor elke aanvraag is maximaal € 50.000 euro incl. btw aan subsidie beschikbaar.
 - Als één van de budgetten niet volledig uitgeput is, zal de rest van dat budget worden besteed aan de andere groep aanvragers.
 - Om te bepalen wie een starter of niet-starter is, hanteren we de volgende definitie:
 - Een gemeente die op grond van de regeling al eerder een specifieke uitkering circulaire ambachtscentra heeft ontvangen, geldt als 'niet- starter'.
 - Als je als gemeente niet eerder de subsidie circulaire ambachtscentra hebt ontvangen, mag je kiezen voor welke categorie je inschrijft. Voor niet-starters geldt dat uit de aanvraag moet blijken dat het circulaire ambachtscentra al draait (er worden al materialen ingezameld, verkocht en gerepareerd).

- In het aanmeldformulier vult iedere aanvrager in voor welke categorie de gemeente intekent en motiveert dit. Ieder plan mag op één categorie intekenen.
- De financiële bijdrage bedraagt maximaal 50% van de totale onderzoek/pilot/projectsom. De overige minimaal 50% van de totale kosten wordt bijgedragen vanuit de gemeente en/of betrokken initiatiefnemers.
- De gemeente is de hoofdverantwoordelijke voor de aanvraag, dient de aanvraag zelf in en is ook degene die het subsidiebedrag ontvangt. De feitelijke uitvoering mag gedelegeerd zijn aan een andere organisatie.
- Gemeenten die in 2019, 2020, 2021 of 2022 al een bijdrage hebben ontvangen kunnen in 2024 in aanmerking komen voor een financiële bijdrage. Daarbij is het wel van belang dat aan de hierboven omschreven eisen van het plan wordt voldaan.
- De financiële bijdrage kan alleen gebruikt worden voor:
 - De (proces)begeleiding van de activiteiten. Hierbij is de inhuur van externe experts voor een peer-to-peer-ondersteuning toegestaan.
 - Het inzetten van uren van eigen medewerkers.
 - Voor niet-starters: het aanschaffen van meubels (incl. apparaten) ten behoeve van het circulaire ambachtscentrum, zoals vitrinekasten, naaimachines, gereedschappen.
- Een financiële bijdrage voor grondaankopen, huurkosten en aankopen van gebouwen valt niet onder de mogelijkheden, dit kan enkel met eigen middelen door partijen worden bekostigd.

3.3 Overige voorwaarden

- Het project is binnen twee jaar afgerond.
- De eindresultaten dienen na afloop van de projectperiode in een openbare rapportage/verslag beschikbaar gesteld te worden aan RWS, die dit vervolgens beschikbaar stelt aan andere gemeenten. Voor deze inhoudelijke eindverantwoording wordt een template van RWS gebruikt. Als alternatief kan een al opgesteld eindrapport worden gedeeld.
- De opgedane kennis zal worden gedeeld. Het programma Circulair Ambachtscentrum heeft met alle geselecteerde gemeenten daarom minimaal één keer per jaar contact tijdens een regiobijeenkomst, daarbij is de gemeente of een andere betrokken partij aanwezig.
- Het is mogelijk om af te wijken van de benaming 'circulair ambachtscentrum'.

4. Beoordeling plannen

4.1 Wie beoordeelt het ingezonden plan?

- De plannen worden beoordeeld door een onafhankelijke jury, bestaande uit een afgevaardigde van de NVRD, BKN, Rijkswaterstaat, het ministerie van IenW en Stichting Repair Café.
- Elk jurylid beoordeelt de plannen individueel.
- De gemiddelde scores van de juryleden vormen de eindscore.
- De jury zal de plannen beoordelen op basis van de criteria (zie paragraaf 4.2) en zal haar bevindingen vastleggen in een beoordelingsformulier.
- Uiterlijk 23 december 2024 wordt de uitslag bekend gemaakt.

4.2 Hoe wordt het plan beoordeeld?

In de eerste plaats worden alle plannen beoordeeld op de basiscriteria: is er een volledig aanmeldformulier ingediend (inclusief begroting), wordt samengewerkt met minimaal de vijf eerste bouwstenen en is er bestuurlijke commitment vanuit de gemeente? Deze vragen moeten met 'ja' worden beantwoord om de aanvraag verder in behandeling te kunnen nemen.

Voor elk overig criterium kan een score van 1 t/m 5 behaald worden:

Aantal punten	Omschrijving
1 punt – slecht	Dit criterium is niet goed beschreven en er zitten ernstige tekortkomingen in de aanvraag.
2 punten – redelijk	De aanvraag adresseert in grote lijnen het criterium, maar er zijn ernstige tekortkomingen.
3 punten – goed	De aanvraag adresseert het criterium goed, maar er is een aantal tekortkomingen.
4 punten – heel goed	De aanvraag adresseert het criterium heel goed, maar er zijn een paar kleine tekortkomingen.
5 punten - uitstekend	De aanvraag adresseert het criterium uitstekend. Als er tekortkomingen zijn, dan zijn die verwaarloosbaar.

De jury geeft voor de hierboven genoemde criteria een cijfer van 1 tot en met 5. Hoe concreter het plan op een bepaald criterium is omschreven, hoe hoger de score hiervoor. Vanwege de nadruk op samenwerking tussen kringloop en milieustraat en het ontwikkelen van de reparatiebouwsteen, hebben criteria 2a en 2b een wegingsfactor drie. Dit betekent dat het gescoorde aantal punten voor die criteria met drie worden vermenigvuldigd. Daarnaast hebben criteria 1 en 3b een wegingsfactor van 2, omdat hergebruik een belangrijke voorwaarde is van een circulair ambachts-

centrum en het monitoren van de stromen van belang is om de impact te bepalen. Alle overige criteria hebben een wegingsfactor 1.

Zoals toegelicht in 3.2 zijn er twee subsidiebudgetten: starters en niet-starters. Alle partijen kiezen voor één van deze categorieën in hun aanmeldformulier en motiveren deze keuze.

Onduidelijke, onvolledige of weinig reële informatieverstrekking in de omschrijving van het plan met betrekking tot de genoemde aspecten kan resulteren in een lage waardering/score. Door het optellen van de verschillende subtotalscores wordt de totaalscore berekend. Er kunnen maximaal 60 punten worden behaald. De plannen met de hoogste scores ontvangen de subsidie voor zover daar nog budget voor beschikbaar is.

In het geval dat er twee plannen zijn met precies dezelfde score, maar ze niet allebei gehonoreerd kunnen worden, zal er worden geloot.

Criteria Prijsvraag Circulaire Ambachtscentra		
Algemene voorwaarden	Ja of nee. Als hier niet aan voldaan wordt, wordt de aanvraag niet in behandeling genomen	
i. Een ingevuld aanmeldformulier incl. begroting (Excel)		
ii. De eerste vijf bouwstenen (zoals omschreven in hoofdstuk 2) zijn actief betrokken		
iii. Uit het plan komt naar voren dat de omschreven activiteiten in lijn zijn met de visie van de gemeente en dat er bestuurlijk commitment is voor het project		
1. Hergebruik	Punten	Weging
1. Hoogwaardig hergebruik Er wordt een concrete omschrijving gegeven van de werkwijze die leidt tot afvalvermindering en de toename van product- en materiaalhergebruik.	5	2
2. Samenwerking		
2a. Er wordt concreet uitgelegd op welke manier de samenwerking tussen <u>milieustraat en kringloopwinkel</u> wordt ingericht.	5	3
2b. Er wordt concreet uitgelegd hoe de <u>reparatiebouwsteen</u> wordt ingevuld.	5	3
2c. Er wordt concreet uitgelegd hoe er <u>regionaal</u> zal worden samengewerkt, bijvoorbeeld met andere gemeenten, met regionale partijen, met de Provincie. Ook wordt toegelicht wat deze samenwerking inhoudt (uitwisselen van kennis, uitwisselen van materialen/mensen, etc.).	5	1
3. Kennisdeling		
3a. Het plan bevat een concrete beschrijving van hoe kennis vanuit het circulaire ambachtscentrum gedeeld zal worden met het kennisnetwerk Circulair Ambachtscentrum en met andere partijen.	5	1
3b. Een concrete beschrijving van hoe u gaat zorgen voor het systematisch verzamelen van monitoringgegevens.	5	2
Maximum totaalscore	60 punten	

